

פרשת פנחס

שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבן עשרים שנה ומעלה לבית אבותם כל יוצא צבא בישראל (כו, ב)

טעם המנין

וברש"י, 'מה שצוה למנותן עתה, משלו רז"ל משל לרועה שנכנסו זאבים לתוך עדרו והרגו בהן והוא מונה אותן לידע מנין הנותרות. ועוד שבתחלה נמנו כשיצאו ממצרים עכשיו שהגיע עת פטירתו והוצרך להחזיר לו צאנו מחזירן במנין'.

בלשון רש"י איכא דקדוק לשון, שכתב בפ"י קמא לידע מנין 'הנותרות', דהלא הכא לא נמנה אפי' אחד מהנותרים שכולם מתו בדור המדבר, וא"כ כולם צריכים מנין חדש. וצ"ע.

והנה בעצם הדין מנין, הא פשיטא דמשה ואלעזר קיימו מצוה כשמנו את ישראל, כדכתיב שאו, שהוא ציווי עליהם לעשות זאת, מיהו יש להסתפק אם בני ישראל קיימו בזה אף הם מצוה, דלכאורה מה מצוה איכא גבייהו, דמה צריכים המה לעשות בשביל המנין, אטו אחד שיאמר שאינו רוצה להמנות, וכי בדידיה תליא מילתא, הלא בעל כרחו ימנוהו המונים שמנו את בני ישראל.

ומצינו ב' ביאורים בדרך המנין, **דבספורנו** כתב דהמצוה שיאמר שהוא בן כ' שנה, שמאז הוא נמנה, אמנם תמוה וכי בדידיה תליא מילתא, ומי מהימן לזה לומר שהוא בן כ' וראוי הוא למנין, והלא צריך להביא עדים על כך שזוכרים יום לידתו.

ונראה לומר, דהאב נאמן ע"ז לומר שהוא בן כ' שנה, וקשה דבקדושין (סג, ב) מבואר דאין האב נאמן למלקות ועונשים, ויש לדון אי מהימן עכ"פ לומר שבנו בן כ' שנה למנין, ושמא הכא חשיב כלענין נדרים דהאב נאמן לנמר על בנו שהוא גדול.

ובמלבי"ם פ"י דהמנין היה ע"י נתינת מחצית השקל, וא"כ יתכן דהמצוה על ישראל הוא ליתן מחצית השקל דהיא מצוה קיומית, ויל"ע להיכן הלכו אותם מטבעות שניתנו במחה"ש, דבמנין ראשון הלך לאדני המשכן, והכא לא מצינו דמבואר לאיזו מטרה ניתנו, אם נתנוהו לתרומת הלשכה או לצורך אחר. ובכל מנין שע"י מחה"ש, יש להסתפק אם חלק מן המצוה הוא נמי ליתן הכסף, או דבעצם יש רק מצוה א' להמנות, אלא ד'האפשרות' למצוה זו הוא ע"י נתינת מחה"ש.

מקור: רבי אהרן לייב שטיינמן שליט"א